

Köy, kırsal kesimde yaşayan, az nüfuslu yerleşim yeri olup halkı belli bir toprak bütününe işleyen, kendine özgü bir iş gücü biçimi, toplumsal örgütü, kültürü, adı, tarihi bulunan küçük topluluktur.

Hâkim iş gücü biçimi tarım işleri olarak doğal çevre ile sıkı ilişkisi olan topluluk, kanunla verilen görevleri, işleri yapan, hukuki anlamda bir tüzel kişiliktir.

En küçük yerleşme birimi olan köy, bundan binlerce yıl önce insanlık tarihinin eriştiği en yüksek uygarlık düzeyi idi. İlk insanlar alet yapmaya, birlikte yaşamaya ve avlanmaya başladıktan binlerce yıl sonra yerleşik tarıma geçti ve sonra köyleri kurdular. Arkeolojik kazılardan elde edilen bilgilere göre, o zamanlar köyler kurulurken savunma amacı ön planda tutularak yüksek yerler seçilip düşmana karşı korunmak için etrafı bir çit ve hendekle çevrilirdi. Bir kısım köyler ise göllerin dibine çakılan kazıklar üstüne kurulurdu.

Ansiklopedik bilgilere göre, bundan on bin yıl öncesine kadar insan toprak üzerinde fazla iz bırakmamış, avlanmış, tuzak kurmuş, mağaralarda yaşamıştır. Aletler için uygun malzeme aramış, ilk maden ocakları geyik boynuzlarından yapılan alet ile kazılmıştır.

Cıvalı Taş Devri'nde ortaya çıkan tarım devrimi ile göçmen kavimler, toprağa yerleşmeye başladıktan sonra toprağı ekip biçmeye ve ev yapmak için ağaç kesmeye başlamışlar ve ilk kez ekolojik dengeyi değiştirip yerleşik düzene geçerek köy toplumunu ortaya çıkarmışlardır. Köy kelimesi Farsça olup küy-mahalleden türemiştir.

İnsanlık ancak yakın zamanlarda kendi besin kaynakları üzerinde denetim kurabilmiş, başlangıçta yaşam için gerekli besinini avcılık ve meyve toplayarak sağlamıştır. İlk kez on bin yıl önce toprağı sürmeye başlayarak bereketli Dicle ve Fırat Ovası'nda (Mezopotamya) ekin ekerek kendine besin yetiştirmiş; nehir ve göllerden yararlanmayı,

Köyler

Erdi BATUR
E. Vali

hayvanları evcilleştirip, yetiştirmeyi öğrenmiş; ayrıca kerpiç, kil, taş, ağaç gibi malzeme kullanarak toprak üzerinde etkisini arttırmıştır. Bunun sonucu olarak ilk yerleşik köy hayatı Dicle ve Fırat bölgesinden başlayarak Mısır, Suriye ve Doğu Anadolu'dan devamla İndus Irmağı'na kadar mümbit hilal (verimli yay) denilen bölgeye kadar uzanmıştır.

İnsanlar, bundan sonra ok ve yay'a verdikleri önemin yanında saban ve tohuma da önem vererek besin kaynakları üzerinde durmuşlar, belli bir alanı işleyerek ve belli sayıda hayvan yetiştirmeyi, ertesi yılın yiyeceğini ve kıtlığı da düşünerek kendilerini güven altına almayı ihmal etmemişlerdir. MÖ 6 bin yılında Mezopotamya ile Nil Vadisi bu bölgede besin üretilmesi sayesinde büyük uygarlık merkezi haline gelmiştir.

Eski Yunan ve Roma halkları, Mısır'dan tahıl ithal ederdi; Ama onlarda üzüm, incir, zeytin yetiştiriyordu. Ayrıca toprağı sabanla sürüp hayvana çektiriyordu. Geleneksel köy tarımı, para kazanmadan ziyade çiftçi ailesine gerekli besini sağlamak amacıyla yapılmaktaydı.

Tarımla birlikte cilalı Taş Devri'nin başlaması, temel değişikliklere yol açmış, çeşitli bitkilerin ıslahı ve hayvanların evcilleştirilmesi, tarımın temelinde teknik aşama, insanın çevresiyle ilişkisini kökten değiştirmiştir. Tarım ayrıca nüfus artışına sebep olmuş ve bu artış yeni örgütlenme biçimini meydana getirmiştir. Cilalı Taş Devri teknolojisi ve ekonomisi, merkezi otoriteye ya da hiyerarşiye dayalı daha ileri ve karmaşık bir güce ihtiyaç göstermiş, kabile toplumundaki kısa süreli önderliğin yerini, veraset yoluyla geçen şefliğin almış, bu durum da merkezi otoritenin ortaya çıkmasını, daha kaynaşmış bir toplum yapısını ortaya çıkarmıştır.

Bu toplum yapısıyla birlikte ilk kez kişiler, aileler, daha büyük gruplar, servetler ve ekonomik yaşamdaki roller açısından farklılaşma gelmiş/getirmiştir. Sosyolojik olarak merkezi otoriteye bağlı toplumlar genişlemeye ve daha büyük ölçüde merkezileşmeye hazır toplumlardır. Bu toplumların ilk köy oluşumunu yaratan toplumlar olduğu söylenebilir. Eski Mezopotamya gibi bölgelerde ilk devlet düzeyinde örgütlenmiş toplumların en yakın öncülleri olduğu düşünülür. Bunlar merkezi otoriteyle başlayan evrim çizgisini sürdürmüş olup egemenlik aileden hükümetlere ya da baskı gücü olan gruplara geçmiştir.

Özellikle tarımın ortaya çıkıp gelişmesinden sonra elverişli koşullarda merkezi otoriteye bağlı toplumlar gelişmiş, bu toplumların bazıları, daha ileri bir evrimden geçerek devlet durumuna gelmişler ve daha sonralarda ise Batı Avrupa'da ulus devletler ortaya çıkmıştır.

Orta Çağ'a gelindiğinde Avrupa'da tipik bir köyün nüfusu 50 kişiyi geçmezdi. Evler saz, ya da kesek damlı ahşap yapılarıdır. Her evin bir çit ile çevrili bir parça toprağı bulunur; ama o zaman sebze ekmedikleri için araziler bahçe olarak kullanılmazdı. Köyün çevresinde sürülmüş tarlalar, çayırlar ve ağaçlar yer almaktaydı. Sürülmüş tarlalar çitler ile ayrılmış değildi. İnsanların köyün orta malı olan çayırdan belli miktarda saman alma hakları vardı. Ayrıca köylüler köyün çayır ve korusunda belli miktarda hayvan beslerlerdi.

Böyle örgütlenmiş köy malikâne adıyla bilinir, malikânenin başında zengin adam denilen köy ağası, Anglosakson dilinde "ekmekçi başı" isimli bir lord bulunurdu. Köylüler tarlayı bu kişilerden kiralar, bazen köy toprağında bu kişilerin mülkü olan arazide çalışır ve bu çalışma kiraya sayılır, bazen kira ürün olarak

Tarımın ortaya çıkıp gelişmesinden sonra elverişli koşullarda merkezi otoriteye bağlı toplumlar gelişmiş, bu toplumların bazıları, daha ileri bir evrimden geçerek devlet durumuna gelmişler ve daha sonralarda ise Batı Avrupa'da ulus devletler ortaya çıkmıştır.

ödenirdi. Sonraları ise kira para olarak ödenmeye başlanmıştır.

Orta Çağ sonlarına doğru bazı lordlar ve zengin köylüler topraklarından daha fazla verim alabilmek için yeni yöntemler denediler ve bu arada tarla etrafını çitle çevirdiler. Birçok köylü çitle çevirme hareketi sırasında toprağını kaybetti ve köyün yetiştiremez oldu.

18 ve 19. yüzyıllarda Sanayi Devrimi ile büyük bir değişim ortaya çıkmış, köy yaşamı büyük ölçüde değişmiş, köylünün satmak ya da kendi kullanmak için evinde ürettiği kumaş, mobilya gibi el işçiliği ürünleri artık fabrikada daha ucuz ve daha çabuk yapılmaya başlamış bunun sonucunda ise köylü iş bulmak için kente göç etmek zorunda kalmıştır.

TÜRKİYE'DE KÖY

Ülkemizde köy, tüzel kişiliğe sahip en küçük yerel yönetim birimi olarak tanımlanır. Yasaya göre nüfusu iki bini aşmayan ve belediye teşkilatı kuramayan, yönetimi halkın seçtiği ihtiyar meclis ve muhtar tarafından

Yerleşme düzenine göre toplu veya dağınık köy evleri yan yana, bitişik ya da küçük bahçeler ile birbirinden ayrıldığı toplu köyler Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgesi'nde yaygındır.

yürütülen: yaylak, otlak, cami gibi ortak malları bulunan yerleşim birimidir. Köylerde temel uğraş tarımdır. Çoğunlukla geniş ailenin yaygın olduğu köylerde kendi kendine yeterli bir yaşam sürdürülür. Satmak için ürettikleri temel ürün dışında, günlük ihtiyaçlarının büyük bölümünü kendileri sağlar. Köyde halkın işleri hemen hemen aynıdır. Köylerde genel olarak mevsimine göre ekim, nadas, çapalama, budama, sulama, dikim, ürün toplama, harman yapma ve imce gibi işlerle uğraşmakta olup ayrıca ormancı, balıkçı ya da hayvancılık yapılan köyler de vardır.

Yerleşme düzenine göre toplu veya dağınık köy evleri yan yana, bitişik ya da küçük bahçeler ile birbirinden ayrıldığı toplu köyler Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgesi'nde yaygındır. Bu köylerde konutlar; cami, okul, kahve gibi tüm köyün ortaklaşa kullandığı yapıların etrafında toplanır. Konutla-

Ülkemizde köy kurulması için nüfusu 150'den az ve o yerde belediye teşkilatının bulunmaması gerekir.

rın çevresinde tarla ve mera bulunur. Birkaç evlik kümelerin ya da geniş bir alana yayılmış evlerin oluşturduğu köyler ise Karadeniz ve Akdeniz ile Doğu Anadolu'da görülür. Bu tür köylerde konutlar genellikle tarım alanının ortasında yer alır.

Ülkemizde 18.000 civarında köy tüzel kişiliği vardır. Bu sayı oba, mezra, kom vb. ile 42.000'i aşmaktadır.

Köyde nüfus azlığı sebebiyle çarşı ve pazar olmaz. Halkın ihtiyaçlarını karşılamak üzere bakkal ve kahve bulunur.

KÖYLERİN KURULUŞU

Ülkemizde köy kurulması için nüfusu 150'den az ve o yerde belediye teşkilatının bulunmaması gerekir.

Bir yerde köy kurmak yetkisi, İçişleri Bakanlığına aittir. Bakanlık köy kurulmadan önce, o yerdeki il idare kurulu, il genel meclisi ile Bayındırlık ve Sağlık Bakanlığının görüşünü almak zorundadır. Ayrıca kuruluş yeri olarak başta Tarım Bakanlığı olmak üzere, ilgili bakanlıklardan da görüş istenir.

Köy yerinin değişmesi de aynı usulle mümkün olur.

Yeni bir köyün kurulması şu şekilde ortaya çıkabilir:

- Hükümet belli bir yerde köy kurulmasını isteyebilir.
- Halkın isteği üzerine kurulabilir,
- Birkaç köy birleşerek, yeni bir köy kurmak isteyebilir,
- Mevcut bir köyden bir bölümün ayrılmak istemesi suretiyle yeni bir köy kurulabilir.

Çevre sağlığı açısından örnek bir köy kuruluşunda bulunması gereken hususlar:

- a) Arazi hafif meyilli, sağlam zeminli, kuru ve insan sağlığına

zarar vermeyecek bir arazi yapısına sahip olmalı.

- b) Toprak kayması, sel baskını gibi tabii afetlere maruz kalmamalı.
- c) Bölgenin sosyal ve ekonomik durumunu temsil etmeli.
- d) Ulaşım, su temini ve benzeri ihtiyaçları kolayca karşılayabilmeli.
- e) Köyde mesken ve ortak kullanılan yapıtlar için bir plan bulunmalı.
- f) Köy kurulacak arazi, su kaynaklarına göre düşük kotta olmalıdır.

Türkiye'de köyler genel olarak yamaç eteklerinde kurulu olup, tarlaları karşısına alarak, arazileri göz önünde tutulma hususuna önem verilmektedir. Bu husus hem sel taşkınına karşı bir tedbir, hem de depreme karşı sağlam zemin tedbirine önem vermeden ileri gelmektedir.

Köy olabilmek için bir alt nüfus sınırlaması söz konusudur. Kanun'a göre bu sınır kadın-erkek 150 nüfustur. Bu nüfustan az olmakla beraber tüzel kişilik kazanmış köyler de vardır. Bunlarda ayrıcalık olarak mülki amirin belirleyeceği hükümlerin uygulanmasıdır.

Köylerin nüfus esasına göre bu sınıflanma yanında:

- Coğrafi yönden dağ ve orman köyleri-ova köyler-yamaç köyler,
- Yerleşme düzeni yönünden toplu köy- dağınık köy gibi ayırmak mümkündür.

Köy adları: Mevcut köylerin eskiden beri sahip olduğu adları vardır. Yeni kurulan köye Türkçe anlamlı, anlaşılması kolay bir ad verilir. Yeni ad verme, köy kurulma sırasında olur. Köy adları isteğe bağlı veya zorunlu olarak değiştirilir.

Türkçe olmayan ve ihtilafa meydan veren köy adları ilgili il daimi encümeni görüşü alındıktan sonra İçişleri Bakanlığınca değiştirilir.

KÖY KANUNU

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edildiği ilk yılında 18.3.1924'te kabul edilen Köy Kanunu, çağın yaşam şartlarını göz önünde tutarak, ihtiyaçlara cevap verecek hükümleri ile modern ve demokratik görüşle hazırlanmış ve Kanun'da "köy nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy denilmesi" belirtilmiştir.

"Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil eder." tanımı ile köyün sınırlarının tespiti ve köy tüzel kişiliğinin ortak mallarının korunmasına ait hükümler ihtiva eden birinci fasıldan sonra diğer fasıllarda; köy işleri, imece ve köy parası, muhtar ile ihtiyar meclis azaları seçimi, muhtarın göreceği işler, ihtiyar meclisinin göreceği davalar ile davaların nasıl görüleceği, köy korucuları ile imamların göreceği işler yanında müteferrik hükümlerden oluşan 10 fasıl ile 97 maddeden ibarettir.

Cumhuriyetin ilk kanunlarından olan 442 sayılı Köy Kanunu, Devletin köye önem verdiğini göstermesi yanında, ileri görüşle hazırlanmış bir hukuk metni olduğunu hukuk otoriteleri ifade eder. Cumhuriyetin ilanından birkaç ay sonra kabul edilip yürürlüğe girmiş olan Köy Kanunu, yapıldığı dönem göz önüne alınırsa gerek dili itibarıyla gerekse yapısı bakımından dikkate şayandır. 1924 Anayasası'ndan önce, o devrin heyecanı altında hazırlanmış bir kanundur.

KÖY İŞLERİ

Köy işleri ikiye ayrılmış, bir kısmı mecburi kabul edilmiş, bir kısmı da ihtiyari sayılarak, köyün isteğine bırakılmıştır. Ancak köylünün isteğine bağlı işlerden bazıları (hamam, çamaşırhane, çarşı gibi) köy derneğinin yarısından çoğu uygun görürse ve idari vesayet

makamının da rızasını alabilirse mecburi işler arasına sokabilir.

Mecburi İşler: Sağlık, bayındırlık, kültür, zabita ve tarım konularıdır.

Sağlık İşleri; Su birikintilerini kurutmak, evleri temiz ve ahırdan ayrı tutmak, çeşme-kuyu-pınar temizliğine dikkat etmek, salgın ve bulaşıcı bir hastalık çıkarsa veya frengili bir kişi görülürse ilgili makamlara haber vermek, hayvan sağlığı gereklerine uymak vb.

Bayındırlık İşleri; Köyün bir başından öbür başına kadar, köy meydanından geçecek şekilde çaprazlama yol yapmak, köy meydanının bir tarafına köy odası ile bir konuk odası yapmak, diğer köyler ve merkezle bağlantı sağlayacak yolları yapmak ve onarmak.

Zabita İşleri; Korucu tutmak, köy korusunu, mezarlığı muhafaza ve bakım işlerini yapmak, tehlike yaratacak çukurları doldurmak, viran yerleri onarmak yahut yıkmak gibi işler.

Tarım İşleri; Ekine, ürüne, bahçelere, ağaçlara zarar veren kuş, böcek ve haşerat ile mücadele etmek ve hükümete bildirmek, ağaç dikmek vb. işler.

Köye ait yapılacak benzer işleri çoğaltabiliriz. Köyün bu işleri yapabilmesi için birtakım gelirlerinin olması gereklidir. Köy Kanunu bu işlerin imece yoluyla ve köylünün birleşmesiyle yapılacağını belirtmekle birlikte, bir çeşit köy vergisi "salma", ceza paraları, avarız (ağaç-arazi-emlak) geliri, varsa köyün diğer gelirleri ve bağışlar öngörülmüştür.

Bugün yukarıda belirtilen birçok hizmet Devlet tarafında üstlenilerek yapılı hale gelmiş ve Devletin birçok kuruluşu köye yönelik çok değişik hizmet vermiş ve vermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edildiği ilk yılında 18.3.1924'te kabul edilen Köy Kanunu, çağın yaşam şartlarını göz önünde tutarak, ihtiyaçlara cevap verecek hükümleri ile modern ve demokratik görüşle hazırlanmış ve Kanun'da "köy nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy denilmesi" belirtilmiştir.

KÖY ORGANLARI

Köy, en küçük yönetim birimidir. Yasa'ya göre nüfusu iki binden az olan cami, okul, otlak, yayla, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu ya da dağınık yerlerde oturan insan topluluğu tarla, bağ ve bahçeleriyle birlikte bir köy sayılır. Köy, kendi kendini yöneten bir tüzel kişilik olup kendine özgü organları vardır.

Köyün yönetim organları: Köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve köy muhtarıdır.

1. Köy Derneği; Seçmen niteliğini taşıyan kadın-erkek bütün köylünün oluşturduğu bir organdır. Köy halkının yönetime doğrudan ve eksiksiz katılmasını amaçlar. Köy organlarını seçer, mecburi işleri takip ve bazı köy görevlilerin ücretlerini belirler. Görevli korucu, kâtip gibi.

Köyde yapılan işleri Köy Kanunu, "mecburi" ve "isteğe bağlı" işler olarak ikiye ayırmıştır. Mecburi olanlar güvenlik, sağlık, temizlik,

Muhtar; Köy yönetiminin başı ve yürütme organıdır. Aynı zamanda köy tüzel kişiliğinin temsilcisidir.

bayındırlık, yol, su, tarım işleri ve okul yapımı gibi işlerdir.

İsteğe bağlı işlerden bazıları, köy derneğinin yarısından çoğu uygun görürse ve mülki amirin onayı alınırsa mecburi işler durumuna gelir. Mecburi işler kapsamına dâhil olunca, yapmayanlar cezalandırılır.

Köyün kamu görevlileri; korucu, kâtip, öğretmen, imam ve ebedir.

2. İhtiyar Meclisi: Köy ile ilgili kararları alan ve bunu uygulayan organdır. Çalışmalarını muhtarın başkanlığında sürdürür. Köy öğretmeni ve imamın doğal üye olduğu ihtiyar meclis sayısı, köyün nüfusuna göre değişir. Seçimle iş başına gelir.

Köyde, iki tarafın uzlaşma ile bitecek her türlü işi bitirmek ve köyün mecburi işlerini yerine gelmesini takip etme yetki ve görevi vardır. Haftada bir gün toplanması öngörülen meclis, köye ait her türlü işi konuşur ve karara varır. Köy işlerini, en çok lazım olandan başlayarak sıraya koyar. Meclis, imece yükümlüğünü belirler, köy işlerinde üstüne düşeni yapmayanlara para cezası verir. Yapılacak işleri sıraya koyar.

3. Muhtar; Köy yönetiminin başı ve yürütme organıdır. Aynı zamanda köy tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Bu sıfatla devlet daireleri ve mahkemelerde köyü temsil eder. İhtiyar meclisi ile birlikte köy bütçesini hazırlar. Meclisin

aldığı kararları o yürütür. Muhtar, aynı zamanda Devletin de köydeki temsilcisidir. Bu bakımdan göreceği işler, devlet işleri ve köy işleri olarak ikiye ayrılır.

Muhtar, devletin temsilcisi olarak köyde asayiş ve güvenliği sağlar. Bu görevin ifasında köy korucusu kendisine yardımcıdır.

Muhtar, köy işlerini yürütmek, köy işlerine harcanacak salma parasını toplamak, her ay yapılan harcamaları ihtiyar meclisine bildirmekle yükümlüdür. O yörenin halkı tarafından seçilen kişi, tüm işleri bir heyetle birlikte alınan kararlar gereğince yürütür. Ayrıca görev ve sorumluluk gereği, bağlı bulunduğu mülki amire sorunlarını sözlü ve yazılı olarak bildirip yardım isteyebilir.

Köy muhtarı, köy işlerini varsa köy konağında yoksa köy odasında görür.

Köy korucusu: Köyde asayiş ve güvenliği sağlamak için, her köyde en az bir korucu bulunur. İhtiyar meclisi tarafından tutulan köy korucusu muhtarın kaymakamlığa bildirmesi üzerine kaymakam emri ile işe başlar. Görevi, köy sınırı içinde emniyet ve asayiş temin etmektir, bu sebeple silahlıdır. Kendisine karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi ceza görür.

Devlet görevlisi olarak köy muhtarının göreceği işler:

- a) Hükümet tarafından bildirilen kanun ve nizamları köy içinde ilan etmek, halka duyurmak,
- b) Köy sınırları içinde dirlik ve düzeni korumak, Bu tür resmi işlerde köy korucusu muhtarın her emrini yerine getirir.
- c) Salgın ve bulaşıcı hastalıklar olduğunda hükümete haber vermek,
- d) Her ay içinde doğan, ölen, nikâh ve boşanmaları nüfus memurluğuna bildirmek,

- e) Asker toplamak ve bakaya ile kaçakları haber vermek,
- f) Yangın ve doğal afetlerde tedbir almak, soruşturma ve tebliğ işlerinde ilgiliye yardım etmek.

Sözlük anlamı ile muhtar; seçilmiş, ihtiyar olunmuş, seçkin, akli-iradesi tam ve yerinde olan, istediği gibi hareket edebilen, cebir ve tahakküm altında bulunmayan kişi demektir.

Maaşları, mahalle muhtarları da dâhil edilerek son yıllarda devlet tarafından ödenmektedir.

KÖY ENSTİTÜLERİ

Kurulma gerekçesi: 1935’li yıllarda genç Türkiye Devleti’nin 16 milyon olan nüfusunun 12 milyonu köylerde yaşıyordu. 40 bin köye dağılmış bu nüfusun %90’ı okuma-yazma bilmiyordu. Okulu olan köy sayısı 4.773’tü. Çoğu “üç yıllık öğretim” yapan köy okullarında, kent okullarıyla aynı öğretim programı uygulanıyordu. Öğretilen bilgiler köy yaşam ihtiyaçlarına tam uymadığı gibi, okuma-yazma da kısa zamanda unutuluyordu.

İlköğretimin hızla yaygın hale gelmesine karar alınca, 1936 yılında geçici eğitimcilerle “köy öğretmeni” yetiştirilmesine başlandı. Olumlu sonuç alınca da 1937’de köye yönelik program uygulayacak “köy öğretmen okulları” açılması kararlaştırıldı. Üç yıllık deneme sonuçları göz önünde tutularak, köylerin gereksinimleri ve köy öğretmeninin nitelikleri ayrıntılı olarak belirlenip 1940 yılında Köy Enstitüleri açıldı.

Eğitim süresi beş yıl olan köy enstitülerine, beş yıllık köy okullarını bitiren kız ve erkek öğrenci seçilerek alındı. Kültür dersleri yanında tarım ders ve çalışmaları ile teknik ders ve çalışmaları da yapıyordu. Erkek öğrencilere; tarla ve bahçe tarımı, hayvancılık, arıcılık, ipek böcekçiliği,

balıkçılık, demircilik, motor, dülgelik, duvarcılık, beton ve marangozluk işleri öğretilir iken, Kız öğrencilere; biçki-dikiş, el sanatları, örgü, dokumacılık işleri öğretiliyordu.

Eğitim ve öğretimde doğaya uygunluk, kendi kendini yönetme ve çalışma ilkeleri temel alınmıştı. Okulu bitirip öğretmen olanlara aylık ücretten ayrı olarak, işlemesi için Devlet tarafından toprak ve gerekli tarım aletleri de verilerek, tarımsal kalkınmada köylüye önderlik yapması isteniyordu. Kırsal kesimde yaşayan halkın eğitimi ve tarım alanında verimi arttırmak amacıyla 17.04.1940'da tarıma elverişli yerlerde, köyleri eğiterek öğretmen, sağlık memuru gibi elemanlar yetiştirmek üzere yasa ile kuruldu. Kurulmasında amaç ülkede okuryazar sayısını arttırmak ve gençleri hayata hazırlamaktı.

Okulların %50'sinde kültür, %25'inde tarım, geri kalan %25'inde ise teknik

konulu eğitim programı uygulanarak öğrencilerin kendi gereksinimlerini kendileri yapar hale getirilmesi sağlandı. 1947 yılına kadar enstitülerden 5.447 öğretmen, 8.756 eğitimci, 541 sağlık memuru mezun olmuş, 1943 yılında bu okullara öğretmen yetiştirmek üzere Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü açılmıştır.

1946 yılında çok partili yaşama geçilince, eğitim politikasında değişiklik yapılmış, önce uygulamalı dersler azaltılmış, sonra eğitim programı tekrar gözden geçirilerek diğer öğretmen okulları 1954 yılında kapatılmıştır.

KÖY EDEBİYATI

Köyü ve köylüyü konu edinen eserlerin tümü daha çok roman türü için kullanılmış, köy romanı deyimi yaygınlaşmıştır. Bu alanda ilk örnek Nabizade Nazım'ın Karabibik yapıtıdır (1890). Roman olarak bu yapıtları

Ebubekir Hazım Tepeyran'ın Küçük Paşası (1910) ve Y. Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban (1932) adlı eserler. Edebiyatta köye yönelik 1930 ve 1940'lı yıllarda gerçekçi yazarlar ile yaygınlık kazandı. 1950'lerde Köy Enstitüsü yazarlarının ürünleriyle bir çığır açıldı.

Köyün, köy sorunlarının ve köy insanlarının dünyasının yansıtıldığı edebiyat gözlem ve betimleme düzeyinden sonra, gerçekleri konu alan toplumsal eleştiriyi getiren yazarlar ile belirginlik kazanmıştır. Mahmut Makal'ın köy mektup ve notlarını topladığı "Bizim Köy" yapıtı buna örnek gösterilir (1950).

KÖY EKONOMİSİ

Toplumların en küçük yerleşim birimi olan köy, tarımsal ekonomi açısından en ilkel birim kabul edilerek, tarihi süreçte feodal yapı içerisinde senyöre bağlı bir topluluktu. Vergi karşılığında

Toplumların en küçük yerleşim birimi olan köy, tarımsal ekonomi açısından en ilkel birim kabul edilerek, tarihi süreçte feodal yapı içerisinde senyöre bağlı bir topluluktur.

senyörün toprağını işlerdi. Osmanlı toplumunda bu terim reaya¹ adını almıştı. Köylü Batı'dan farklı olarak toprağı işlemek şartıyla toprağın sahibi idi; ancak toprağını üç yıl işlemezse, toprak elinden alınırdı.

İlerlemiş toplumlarda bir sınıf özelliği olarak varlığını sürdürdü. Genellikle dışarıya sattığı ve aldığı mallar sınırlıdır. Sosyal yaşamda adet ve törelerin baskısı fazladır. Küçük birim olması, genel olarak birbirleriyle akraba olmaları sosyal baskıyı artırır. Şehirlerde görülen gelişmeler, köylerde daha uzun vadeli olarak gerçekleşir. Geçimleri; tarım, hayvan yetiştiriciliği, orman, balıkçılık ürünleri üretme ve dağıtım ile satış işleriyle köy ekonomisine dayanır.

KÖY KONAĞI

Köy muhtar ve ihtiyar meclislerine, başta Köy Kanunu olmak üzere çeşitli kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve genelgeler ile çeşitli görevler verilmiştir. Bu görevlerin bir kısmı köyün ortak ve yerel nitelikteki hizmetlerin görülmesi için, bir kısmı da merkezi idarenin hizmetlerine ilişkin bulunmaktadır.

1 Reaya: Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk.

Osmanlı Devleti'nde Müslüman ve Hıristiyan halk topluluğuna verilen ad. Sonradan müslim ve gayri müslim diye ayrılınca, yalnız gayri müslim tebaaya denildi.

Sayı itibarıyla her geçen gün artış gösteren bu görevler, zaman içerisinde değişikliğe de uğramakta olduğundan, görev ve sorumlulukların daha disiplinli şekilde yürütülebilmesi için mekan sorununun da halledilmesi gerekir. Devlet işlerini görürken muhtar, devletin temsilcisidir. Bu işlerin köy konağında yapılması en uygun olanı olup işler bu sayede resmiyet kazanır. Bu itibar ile her köyün bir konağı olmalıdır.

TARIM BİLİMİ

Tarım, insanlara yararlı bitkiler yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmalara denir. Belirli bir toprakta, o toprağa uygun teknikle en yüksek verim elde etmeye çalışılır. Sebze ve meyve tarımı köylülerin başlıca ticari kazanç kaynağıdır. Ticaret amacıyla yapılan tarım, bazı bölgelerin bütün üretimini temsil edebilir. Bu tarım sisteminin özelliği tarlada aynı bitkinin sürekli olarak ekilmesidir. Ama tek ürün ekmenin sakıncaları vardır. Buhran dönemlerinde ürünün pazarlama güçlüğü ve toprağın verimden düşmesi gibi tehlikesi vardır. Bu yüzden tek tip tarımı çeşitlendirmek gerekir.

Toprak karmaşık bir ortamdır. Fizik ve kimya bakımından çeşitli elementlerden oluşur. Ayrıca toprağı

meydana getiren unsurların (kum, kil, kireç, humus), fizik (su, hava, ısı), kimyasal (yağmur, gübre) ve biyolojik etkenlerle değişikliğe uğraması ile meydana gelir. Tarım bilimi bütün bu tepkimelerin ortaya çıkardığı sorunları inceler. Bu incelemelerden kurallar çıkar. Tarım da bunları uygular.

TARIM SATIŞ VE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

Türkiye'de çiftçinin kredi alması ve ürünlerinin satışını da daha elverişli hale getirmesi için 2834 sayılı Kanun ile Tarım Satış Kooperatifleri ve birlikleri düzenlendi. 2836 sayılı Kanun'la da Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu. İki kanun da 21 Ekim 1935 tarihidir. Bu kanunların özelliği kuruluş ve işleyişi sırasında iktisadi devlet teşekkülü olan Ziraat Bankası ile ilgili bakanlığa önemli yer vermesidir.

Tarım Satış Kooperatifleri; Çiftçi olmak ve kooperatifin çalıştığı ürünler üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapmamak şartıyla girilebilen, en az on çiftçinin aralarında kurabileceği, değişik sermayeli ve sınırlı sorumluluğa dayanan kuruluştur. Ana sözleşmeyi Ziraat Bankası hazırlar, Tarım Bakanlığı onaylar ve Bakanlar Kurulu kabul eder. En az üç tarım satış kooperatifi, satışını yaptıkları

ürünün ihraç ve piyasa merkezlerinde bakanlığın onayıyla tarım satış kooperatif birliği kurabilir.

Amaçları: Ortakların ürünlerine devamlı sürüm ve alıcı bulmak, gerektiğinde bu ürünleri ham madde olarak işlemek, satmak, iç ve dıştaki araçlara giden kazancı, üreticilere mal ederek, yabancı üreticilere karşı korumak, piyasada düzenleyici olmak, standart sağlamak, ortakların üretim ihtiyaçları için gerekli araç ve gereçleri toptan ucuz olarak temin etmektir.

Tarım Kredi Kooperatifleri; En az otuz ortağın, yine aynı şekilde kabul edilen ana sözleşme uyarınca birleşmesi ile kurularak, sınırsız ve zincirleme sorumluluk esasına dayanıyordu.

Tarım satış ve Tarım kredi kooperatifleri üstündeki kamusal yetki ve görevler, bu kooperatifleri klasik kooperatif ilkelerinden uzaklaştırmıştır.

Ama bu kooperatifleri kuruluş amacına uygun yönlendirmek suretiyle canlandırmak mümkündür. Üretici ile satış noktası arasında bulunup, araçlara giden kazancı, üreticilere mal etmek suretiyle bu olabilir. Gıda ve beslenme, herkesi ilgilendiren çok önemli konudur. Buhran, kriz, doğal afet ve olağüstü haller dâhil olmak üzere her zaman için stratejik olması sebebi ile başka konulara benzemez.

Herkesi ilgilendirmesi sebebi ile konuya sıcak bakılır. Avrupa ülkeleri taban fiyat uygulaması yapmıyor ama değişik isimler altında üreticiye desteklemede bulunuyor. Dış alım yapmak yerine, yerli üreticiyi desteklemek yoluyla üretimi artırmak daha uygun olur.

Tedbir olarak önce köyden şehirlere göçü kontrol altına almak gerekir. Kırsalda yaşayan insanlar üretici olup araziyi işleyip her türlü ekim ve dikimi yaparak tarımın her çeşidini, sebze ve meyvenin her türlüünü yetiştirir. Bu sayede araziler boş kalmaz, işlenir. Köyler de boş kalmamış olur. Yakın tarihe kadar ülkemizle, tarım ürünleri bakımından kendine yeter ülkelerden biri olarak öğünürdük. Alınacak önlemler ile o günlere dönebiliriz.

Bir düzenleme yapıldığında bu husus gerçekleşebilir ve pahalılık şikâyetleri de ortadan kalkar. Bunun sistemle de ilgisi olmaz. Devlet ve Hükümetlerin yükümlülüğü, halkın refah ve rahatlığını arttırmak olduğuna göre bu asli görev de yerine gelmiş olur.

TARIM BAKANLIĞI

İnsan yaşamında gıda ve besin çok önem arz ettiği için ülkemizde bu işlemlerle uğraşmak üzere Tarım Bakanlığı kurulmuştur. Ülkemizin tarım ve hayvancılık siyasetini tespit etmek ve uygulamak, bu işlerin gerektirdiği düzenleme, islah ve teşkilatlandırma çalışmalarını yürütmek, toprak ve su kaynaklarını tarıma elverişli şekilde kullanılmasını sağlamak, çiftçiliği geliştirmek amaç ve gayesi güden ana kuruluştur.

Görevleri; tarım üretimi, hayvan ve hayvan ürünleri üretimini arttırmak, ekilen, dikilen bitkilerin, meyveli ve meyvesiz ağaçların, ipek böceği, kümes, küçük ve büyükbaş hayvanların yetiştirilmesi ile ayrıca balıkçılık, süt ürünleri, konserve, bağcılık ile tarım ismi altında yapılan her türlü tarım ekonomisiyle uğraşır. Standartlaşma, pazarlama, hayvan ve bitki hastalıkları, her türlü islah, deneme, üretim, tohum temizleme faaliyetleri ilgi sahasıdır. Ana konusu, ülkenin gıda ve beslenme hizmetlerini düzenlemektir.

Anekdot,

Balıkesir- Gönen ilçesinde yaşanmış bir olaydan söz edeceğiz.

Gönen, sulu tarım yapmaya elverişli bir ovada kurulu olduğu için, her çeşit tarım yapmanın yanında sebze ve meyve de yetiştirir. Yetiştirdiği ürünlerden şeftali ve patlıcanı meşhurdur.

Ün yaptığı için İstanbul pazarlarında aranır. Her yıl eylül ayında eğlenceli şekilde "şeftali ve patlıcan kutlama" şenlikleri yapılırdı.

Yıllar önce bir şeftali yetiştiricisi bir kamyon şeftalili İstanbul'a gönderdi. Üretici göndermiş olduğu ürün karşılığı parasının gönderilmesini beklerken, İstanbul'daki kabzımal, gönder-

diği yazıda yapılan masraf sebebi ile üreticinin borçlu olduğunu bildiriyordu. Bandırma'da deniz yoluyla ikinci bir kamyon şeftali gönderme telaşı içinde bulunduğu esnada bu haberi alınca üretici üzüntüsünden bir kamyon şeftalili denize dökmüştü.

Bu olay duyulunca bölgede büyük bir şaşkınlık yaratmıştı. Aynı durumla karşılaşmak istemeyen diğer üreticiler olaya çok üzüldüler. İstemeyerek te olsa şeftali yetiştirmekten vazgeçip şeftali ağaçlarını kestiler.

Bu olaydan sonra Gönen'de kutlama şenlikleri yapılmaz oldu ve şeftali üretimi bitti.

Not: Ben Gönen'de doğdum. Gönenliyim.

KAYNAKÇA

1. Köy Kanunu
2. Sabah-Genel Kültür Ansiklopedisi Cilt 3 sh 1224
3. Sabah-M.Larousse Gençlik Cilt 3 sh 29
4. Tercüman-Okul Kültür Ansiklopedisi Cilt 3 sh 597
5. Temel Britannica Cilt II sh 68
6. Gelişim Ansiklopedisi Cilt 3 sh 140
7. Meydan Larousse Cilt 7 sh 559